

Jaarboek Armoede 2018

“Het is geen armoedeprobleem, maar een samenlevingsprobleem”

Op 4 december 2018 stelde het USAB (Universitaire Stichting Armoedebestrijding – UA) samen met onderzoeks- en middenveldpartners als Netwerk tegen Armoede en Decenniumdoelen hun Jaarboek Armoede en Sociale Uitsluiting 2018 voor. De 16 hoofdstukken en 452 pagina's vatten de harde waarheid duidelijk: de armoedecijfers in dit land dalen maar niet.

De harde cijfers

In 2017 leefde nog steeds 15,9% van de Belgische bevolking in een gezin met een inkomen onder de armoederisicogrens, in het Vlaamse Gewest was dat 9.8%. Het aantal leefloners en voedselbankcliënten stijgt, de automatische rechtentoekenning is nog steeds niet rond, de laagste uitkeringen zitten nog altijd onder de Europese armoedegrens. De kinderarmoede is zeker niet gedaald noch gehalveerd. Wat is er aan de hand?

(Over)leven

De auteurs van het Jaarboek leggen een aantal accenten. Vooreerst is het

belangrijk dat armoede weer gezien wordt zoals het is: een multidimensionaal probleem. Wonen, werk, inkomen, onderwijs, gezondheid, mobiliteit, participatie: allen belangrijke en met elkaar verbonden aspecten bij armoede(bestrijding). De definitie van armoede wordt ieder jaar verfijnd. De onderzoekers geven zelf aan niet aan het einde van hun zoektocht te zitten. Nieuw is de focus op een menswaardig bestaan: niet enkel kunnen 'over'leven maar *léven*, *floreren*. Armoede anno 2018 betekent volgens het Jaarboek "een netwerk van sociale uitsluitingen dat zich uitstrekt over meerdere gebieden van het

individuele en collectieve bestaan, in die mate dat men geen leven kan leiden dat voldoet aan de menselijke waardigheid. Hierdoor ontstaat een kloof met de rest van de samenleving. Deze kloof, die in de samenleving wordt ge(re)produceerd, kan men niet op eigen kracht overbruggen."

Rechten en bewijzen

Er wordt ook nog steeds gehamerd op de rechtenbenadering, in de klassieke zin (armoede en sociale uitsluiting is in strijd met de mensenrechten) en in de concrete zin. Wie recht heeft op bepaalde tegemoetkomingen zou die automatisch moeten toegekend

De definitie van armoede wordt ieder jaar verfijnd. Nieuw is de focus op een menswaardig bestaan: niet enkel kunnen 'over'leven maar *léven*, *floreren*.

krijgen, zodat die persoon door een gebrek aan kennis of vaardigheden niet kan mislopen wat hem toekomt. Die automatische rechtentoekenning, een maatregel waar partijen het al jaren over eens zijn, is nog altijd niet van kracht - al zijn er stappen in de goede richting gezet. Ook zijn er rechten die steeds meer selectief en voorwaardelijk worden toegepast door het regeringsbeleid (leefloon, sociale huurtoeslag, allerlei uitkering, ...). Er is een toename van bewijslast voor bijvoorbeeld OCMW-steun bij de meest kwetsbare burgers, terwijl net hen dikwijls de vaardigheden, (digitale) geletterdheid, kennis ontbreekt om deze bewijzen te kunnen leveren. Een opvallende conclusie is ook dat de regering Michel I een aantal herverdelingsmaatregelen nam die niet ten goede komen van de zwaksten in onze samenleving. Het is de middenklasse die hiervan profiteert, terwijl ze die per definitie al minder nodig heeft. Het Vlaamse armoedebestrijdingsbeleid legt ook steeds meer de nadruk op het individu. In diverse beleidsdocumenten lezen we dat mensen in armoede 'zelfredzaam moeten worden', 'hun verantwoordelijkheid moeten nemen' en 'de kansen moeten grijpen die ze krijgen'. Terwijl de definitie net aantoont dat het voor individuen in armoede onmogelijk is 'de kloof op eigen kracht te overbruggen', en experten aanbevelen dat alleen een gecoördineerde, gezamenlijke aanpak tussen actoren (huisvesting, beleid voor jonge kinderen, onderwijs, gezondheidszorg, sport, cultuur en vrije tijd) een effect kan hebben op (kinder-)armoedebestrijding.

Kwetsbaar

Wie loopt er het meeste armoederisico? Alleenstaanden - vooral eenoudergezinnen, huurders, kortgeschoolden, langdurig zieken, werkzoekenden en mensen in een onzekere of moeilijke arbeidssituatie. "Zo is er bij werkende mensen in een armoedesituatie vaak sprake van lange en niet-flexibele werkuren, wat de combinatie van werk met zorg voor het gezin en de kinderen bemoeilijkt. Dit wordt vaak een extra uitdaging om werk te vinden en te blijven doen, maar vooral om de kwaliteit van leven mogelijk te maken voor de ouders."

Meer lezen

www.usab.be

www.netwerktegenarmoede.be

www.samentegenarmoede.be

www.decenniumdoelen.be: campagne

#KomafMetArmoede

www.kbs-frb.be > activiteiten > publicaties > ZOOM!

Armoede en deprivatie bij kinderen in België

Ook legt het Jaarboek de term 'onderbescherming' onder de loep. Dat betekent onder andere dat de meest kwetsbare burgers (bijvoorbeeld vluchtelingen) geen of moeilijk toegang vinden tot de sociale bescherming waar zij recht op hebben, bijvoorbeeld dringende medische hulp. Oorzaak is vaak desinformatie en het kluwen van regelgeving waarin onze bijstand en medische zorg is georganiseerd (OCMW/Sociaal Huis, ziekenfonds, gemeente, ...). Zo belandt een persoon in nood vaak bij de spoeddiensten van een ziekenhuis, in plaats van in de dokterspraktijk in zijn buurt waar hij makkelijker, doeltreffender en goedkoper zou kunnen geholpen worden.

Kinderarmoede

Ook aan de bestrijding van kinderarmoede wijdt het Jaarboek een hoofdstuk. Een belangrijke kapstok is de kinderrechtenbenadering. Immers, een kind in armoede belandt in een situatie die in strijd is met een veelvoud aan kinderrechten. De maatschappelijke instituten die het meest met het kind in aanraking komen, krijgen dan veel verantwoordelijkheid toegeschoven: kinderopvang, jeugdhulp, en ja hoor: onderwijs. Maar het Jaarboek pleit voor een bredere aanpak, één die de oorzaken van kinderarmoede aanpakt en met "een eerlijke herverdeling werkt van materiële en immateriële maatschappelijke hulpbronnen" (inkomen, huisvesting, gezondheidszorg, ...), zodat die ouders én kinderen ten goede komen. "De bestrijding van kinderarmoede kan niet enkel een zaak zijn van pakweg het onderwijs of de kinderopvang. Het is minstens evenveel of nog meer een zaak van bijvoorbeeld een leefbaar inkomen of kwaliteitsvolle huisvesting. De focus ligt daarbij op

de interactie tussen de belangen van kinderen en ouders. De levensomstandigheden en het welzijn van kinderen worden immers in belangrijke mate mee bepaald door de (gezins)context waarin het kind opgroeit."

Een studie van 13 december 2018 van de Koning Boudewijnstichting mat de kinderarmoede af aan 17 factoren die de deprivatie bij kinderen duidelijk maken, onder andere: eet het kind dagelijks groente en fruit? Leeft het in een behoorlijk verwarmde woning, zijn er onbetaalde facturen in het gezin, kan het kind mee op uitstap met school? Daaruit blijkt dat het percentage Belgische gedepriveerde kinderen rond 15% draait, met regionale verschillen tot 29% (!) voor Brussel, 22% in Wallonië en 8% in Vlaanderen.

Jos Geysels (Decenniumdoelen) had tijdens het colloquium over het Jaarboek maar één duidelijke conclusie: "We zien hier inderdaad een 'armoedig' beleid van de regering. Zolang de ernst en reikwijdte van het probleem niet onderkend wordt, gaat er nooit een oplossing komen. We spreken van een samenlevingsprobleem en niet van een armoede-probleem!"

Maak je je zorgen om een gezin of kind?

Je kan hen best naar het Sociaal Huis of OCMW van je gemeente doorverwijzen. De sociaal werkers daar vormen het knooppunt van alle soorten hulp die het gezin kan krijgen. Zij weten de weg in het brede probleem dat armoede is. Het kan ook nuttig zijn om het gezin naar het lokale Huis van het Kind te verwijzen, ook zij hebben expertise en ondersteuning te bieden: www.huizen-vanhetkind.be. ■